

Sajaaninsamojedin lainasanat¹

A. J. JOKI *Die Lehnwörter des Sajanamojedischen.* (SUST 103.) Hki 1952. 393 s.

Aluksi tahtoisin huomauttaa, että olen jo ko. väitöskirjan alkuajoista, siis kymmenisen vuotta, joutunut seuraamaan sen kehitystä, jo teoksen käsikirjoitusvaiheessa, Osaston määräämänä lausunnonantajana, vieläpä tekijän ulkomaisen toimen vuoksi yhtenä oikolukijana, joten lausuntoni tulee verrattain suppeaksi. Tällä en tahdo sanoa, etteikö teos olisi itsenäinen. Tekijä on omakohtaisesti teoksensa suunnitellut, järjestänyt ja tutkinut, sanalla sanoen kantanut päivän kuorman ja helteen.

Esipuheen jälkeen seuraa luku »Abkürzungen» (13 tiheää sivua), joka on sikäli käytännöllisesti järjestetty, että siihen sisältyy myös kaikki saatavissa oleva kirjallisuus. Tämä osoittaa tekijän valtavaa lukeneisuutta. Siitä saa vielä suuremman vakuuden, kun lukee 29 sivua pitkän johdannon. Tämä luku sisältää kaikki mahdolliset saajaaninsamojededeja koskevat tiedot, joita on vanhoissa ja uudemmissa painetuissa lähteissä sekä käsikirjoituksina arkistojen kätköissä. Siinä tehdään selkoa näiden samojedidiheimojen — nyt jo kielellisesti sukupuuttoon hävinneiden — historiasta, asumusalueista ja naapurussuhteista. Tämä luku on kiintoisa myös lähitieteiden edustajille, ja vakaumukseni mukaan hyvin omintakeinen, täynnä hyvin perusteltuja päätelmiä, jopa uusia näköalojakin avartava.

Teoksen pääosa, sanaluettelo vertailuineen on ollut mielenkiintoni pääkohteena, koska valtaosa näistä sanoista on alkuperältään altailaista, lähinnä Siperian ns. koillisturkkilaisilta saatua. Tässä suhteessa teos on mielestäni aivan kultakaivos altailaisten kielten etymologeille — nyky-

aikaista turkkilaista etymologista sanakirjaahan ei ole olemassa — ja tulee olemaan varmasti näissä piireissä, samoinkuin altailaisten kansojen historioitsijoiden keskuudessa eräitä ko. alan päälähteitä. Tekijällä itsellään on ollut tilaisuus tutkia sota-aikana eräitä koillisturkkilaisia sotavankeja, ja hänen tarkoista muistiinpanoistaan saa hyvän käsityksen niiden arvosta. Tietojeni mukaan väittelijän lähin työkohte on näiden aineiden painattaminen. — Tekijä on myös syvällisesti perehtynyt ns. indokiinalaisiin kieliin oltuaan aikaisemmin ja vielä edelleenkin tämän alan nykyään edustavimman tutkijan, tukholmalaisen prof. B. Karlgrenin oppilaana, ollen maassamme ainoa tämän alan tieteellinen edustaja. Tämäkin käy selville ko. väitöskirjasta.

Teoksen loppulukuna on lyhyt ja asiallinen äännehistoriallinen yleiskatsaus.

Väitöskirjan kokoonpano on huolellinen ja ansaitsee parhaat kiitokset.

Väitöstilaisuudessa huomautin eräistä yleisluontoisista muodollisista puolista sekä esitin eräitä teoksen herättämiä uusia etymologisia ja semantologisia huomioita. Kumosin kaikkiaan kolme etymologiaa ja pidin epävarmoina kymmenkuntaa, mutta sanavertailujen kokonaismäärään nähden (kaikkiaan 638 saajaaninsamojedilaista sanaa) en pidä sitä suurena hairahduksena. Ylimääräisenä vastaavittajänä esiintyi prof. Y. H. Toivonen. Puolustus oli asiallista ja korrektia.

Vakaumukseni on, että maist. Joen väitöskirjalla on huomattava tieteellinen arvo.

Helsingissä jouluk. 19 p:nä 1952.

MARTTI RÄSÄNEN

¹ Helsingin yliopiston asianomaiselle lausunto.